

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ

СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Анотація. Розкрито сутність процентної політики банку та її вплив на розвиток банківської системи в цілому. Досліджено величину процентної ставки, яка сприяє більш ефективному використанню суб'єктами господарювання своїх власних грошових коштів.

Аннотация. Раскрыта суть процентной политики банка и ее влияние на развитие банковской системы в целом. Исследована величина процента, способствующая более эффективному использованию субъектами хозяйствования своих собственных денежных средств.

Annotation. This article presents the essence of bank interest rate policy and its impact on the banking system as a whole. The value of interest contributing to a more efficient use of own resources by economic entities has been studied.

Ключові слова: процентна політика, процентна ставка, процентний ризик, кредитні операції.

Питання процентної політики є одним з найактуальніших у теперішній час, оскільки, зважаючи на останні події, що спричинили деяку стабілізацію валютного курсу та облікової ставки НБУ, тепер банки повинні широко застосовувати всі свої навички, знання та інтуїцію, щоб розробити найоптимальнішу процентну політику. Процентна політика є однією з найбільш важливих складових банківської політики. Вивчення динаміки руху процентних ставок показує, що процентна політика виступає одним із визначених і в той же час непростих механізмів у регулюванні ощадної та інвестиційної політики банку.

Процентна політика на макроекономічному рівні становить сукупність заходів, що спрямовані на забезпечення рентабельності банківської системи та забезпечення оптимальних темпів розвитку економіки. Проведення політики на макроекономічному рівні, як правило, здійснює центральний банк країни. Процентна політика НБУ визначається цілями і завданнями грошово-кредитної політики держави, а та в свою чергу – процесами, що відбуваються в економіці, і тими завданнями, що ставляться на певних етапах її розвитку.

Одним із найважливіших принципів ефективної реалізації банками функцій фінансового посередника є дохідність кредитних операцій, які ним безпосередньо здійснюються. З цього можна зробити висновок, що найбільш актуальною проблемою функціонування банківських установ на сьогодні є формування такої процентної політики, яка б повною мірою забезпечувала банку отримання необхідного рівня прибутку, а також приваблювала достатню кількість клієнтів.

Ця проблема зумовлює необхідність поглибленого теоретичного обґрунтування низки заходів, які мають бути спрямовані на формування належної концепції процентної політики банків, а також визначення базових напрямів, які зумовлюють оптимізацію кредитних відносин банку з клієнтами шляхом мінімізації величини процентного ризику.

Багато публікацій та досліджень присвячені вирішенню цього питання. Серед авторів можна виділити праці таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як: Череп А. В., Васюренко О. В. та ін. [1; 2].

Мета дослідження: розглянути елементи процентної політики банку, що охоплюють її вихідні засади, фактори впливу на величину процентної ставки та порядок розрахунку проценту за кредитом, механізм управління процентним ризиком, що є тими складовими єдиної цілісної цінової стратегії банку на ринку послуг, яку необхідно чітко формулювати у вигляді певного документу та проводити з метою оптимального поєднання інтересів банку і позичальника.

Завданням дослідження безпосередньо є поняття процентної політики, вивчаючи її в застосуванні у банківській сфері на прикладі активних та пасивних операцій банку та узгодженості між ними.

Ефективність роботи банку багато в чому залежить від того, наскільки ефективна його процентна політика.

Побудова ефективної процентної політики будь-якого банку немислима без взаємопов'язання оптимізації елементів банківської політики, яка повинна передбачати: по-перше, досягнення оптимального залучення вільних коштів (у тому числі населення) на рахунки внесками; по-друге, одержання усіма підрозділами банку прибутку, що забезпечує нормальну діяльність банку в цілому; по-третє, забезпечення гарантій соціально-економічної захищеності вкладників. Очевидно, що для досягнення поставлених завдань необхідний комплекс заходів [3].

ПАТ "Укрсоцбанк" є одним із провідних банків України, чисті активи якого станом на 1 січня 2012 року становлять 41 603 497 тис. грн, завдяки яким банком за 2011 рік отримано прибуток в розмірі 28 944 тис. грн. Але потрібно зазначити, що порівняно з 2010 роком, активи банку скоротилися на 4,6 %, які в свою чергу за 2009 рік – порівняно з 2010 роком – також скоротилися на 12,65 % [4].

Аналіз активів ПАТ "Укрсоцбанк" свідчить, що банк у 2010 – 2011 роки більше повертав, ніж залучав додаткові кошти, що призвело до зменшення, порівняно з попереднім роком, обсягу чистих зобов'язань на 16,03 % у 2010 році та на 6,28 % у 2011 році [4].

Джерелом довгострокових ресурсів, а також ключовим елементом покриття ризиків виступає капітал. Тому аналіз капіталу є не менш важливим, ніж аналіз зобов'язань. У 2011 році капітал ПАТ "Укрсоцбанк" склав 6 570 187 тис. грн, що на 9 % більше, ніж у 2010 році.

Коефіцієнт співвідношення комісійних та процентних доходів підвищився на 5 пунктів та становить 14,22 %, що є позитивною тенденцією, особливо для країн із нестабільною економікою. По першій групі банків даний показник також зростав. Коефіцієнт співвідношення процентних доходів та витрат зростав протягом періоду дослідження, як і по першій групі банків, отже, процентні доходи майже втричі перевищують процентні витрати банку (таблиця).

Таблиця 1

Динаміка показників співвідношення комісійних та процентних витрат та показника співвідношення процентних та комісійних витрат ПАТ "Укрсоцбанк" по першій групі банків за 2010 – 2012 роки, %

Назва показника	Значення, станом на		
	01.01.2010 р.	01.01.2011 р.	01.01.2012 р.
Коефіцієнт співвідношення комісійних та процентних доходів, одиниць	9,14	11,23	14,22
Коефіцієнт співвідношення комісійних та процентних доходів по першій групі банків, одиниць	0,12	0,13	0,16
Коефіцієнт співвідношення процентних доходів та витрат, одиниць	2,05	2,22	2,55
Коефіцієнт співвідношення процентних доходів та витрат по першій групі банків, одиниць	1,87	1,86	1,98

ПАТ "Укрсоцбанк" можна вважати фінансово стійкою установою, оскільки він дотримується обов'язкових економічних нормативів, є прибутковим та показники, що характеризують використання активів, капіталу, зобов'язань та доходів знаходяться в межах рекомендованих значень.

Процентна політика банків спрямована на відповідне управління ліквідністю і дохідністю його балансу. Таким чином, ефективна процентна політика повинна забезпечувати гнучкість цін на кредитні та депозитні ресурси, ліквідність і рентабельність роботи банку.

З метою вдосконалення процентної політики банку по депозитах варто виходити, по-перше, із того, що в умовах сформованого напруженого становища зі збалансованістю грошових прибутків і витрат населення, а також наявності значних коштів у тіні, необхідно підсилити стимулювання стабільного і тривалого зберігання заощаджень. По-друге, з огляду на зниження купівельної спроможності гривні і, відповідно, знецінення заощаджень населення в умовах інфляції, необхідна індексація коштів населення по внесках у банках. По-третє, при вдосконаленні процентної політики банку важливо брати до уваги зростання і диференціацію доходів населення. На сучасному етапі створюються передумови для активізації механізму соціального контролю і на цій основі попередження негативного впливу зростання інфляції на заощадження, особливо для пенсіонерів, молоді та інших малозабезпечених груп населення.

Наук. керівн. Азізова К. М.

Література: 1. Череп А. В. Банківські операції : навч. посібн. / А. В. Череп, О. Ф. Андросова. – К. : Кондор, 2008. – 410 с. 2. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посібн. / О. В. Васюренко – К. : Знання, 2008. – 255 с. 3. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку [Текст] / В. В. Зимовець. – К., 2010. – 256 с. 4. Офіційний сайт ПАТ "Укрсоцбанк". – Режим доступу : <http://ru.unicredit.com.ua>.